

KERÉNYI KATA: NEM TUDOM, HOGYAN KELL MÁSNAK
LENNI. MAGÁNKIADÁS, 2016.

Földes Petra: Tíz történet

„Ezek a fiatalok furcsák, zűrösek, nem könnyű velük. És nekik sem velünk, mégis újra meg újra megpróbálják megtalálni valahogyan a közös hangot. Ennek egyik bizonyítéka ez a könyv.” (5) S a véletlen lehetőség és nagyon is nem véletlen helyzetfelismerés bizonyítéka. Mert az interjúk kezdetben egy tanár-diák kapcsolatokat feltáró kutatáshoz készül-

tek, ám a beszélgetések többé akartak válni. Mélységben, mennyiségben. A kérdező, hallgató *Kerényi Kata* egyszerűen nem tudta abbahagyni. Így készült

el harminc élettörténet-elbeszélés, amiből végül tíz került be a kötetbe. Ennyit végigélni, feldolgozni bőven elég, hiszen – ahogy Dr. Gyarmathy Éva a kötet utószavában fogalmaz – ezek a történetek „a nyugalom megzavarására alkalmasak”. (98)

Mert a Zöld Kakas Líceum életüket elbeszélő fiataljai nehéz történeteket cipelnek. „Vagy ők nem tudnak alkalmazkodni, vagy az iskola nem kér belőlük, mert nehezen kezelhetőek, problémásak, túl lassan vagy éppen túl gyorsan gondolkodnak”. (5) S onnantól fogva, hogy a Zöld Kakasba járnak, a mainstream közoktatás fellélegezhet: a furcsákkal, a kezelhetetlenekkel, deviánsakkal való foglalkozás

rendszereszerűvé vált a *rendszeren kívüli*, átvéve a feladattal együtt a felelősséget. Vagyis, mintha a közoktatás nagy (állami) rendszerét nem terhelné felelősség ezekért a fiatalokért. Ám ha közelebbről megnézzük (a kötet történeteit elolvassuk), feltárul, hogy a „nehezen kezelhető”, a „problémás” címke mögött kibontakozó

egyéni, személyes sorsok nagyon is *valóságos*, akár hétköznapi történetekből, helyzetekből fejlődnek az extremitásig. A mi (benne iskolai) világunk az, ami nem képes kellő támaszt

nyújtani a családi krízissel, tanulási zavarral vagy egyszerűen saját belső elhivatottságával küzdő tanulóknak. Vagyis a kötetben elbeszélő történetek azért különösen felzaklatóak, mert azt érezzük: egyáltalán nem törvényszerű, hogy mindennek így kellett történnie.¹

Egy kicsit berúgtunk, és poénból beadtam a spanoknak, hogy reggel én úgy akarok felkelni, hogy a buszmegállóból induljak, mert nem lesz elég energiám kisétálni odáig. Ezért megfotguk, és elvittük a buszmegállótáblát a házunk elé. De nem állt meg ott a busz...akkor voltam tizenkettő, vagy még annyi se. (51)

¹ Beszédés példa erre a kötet második története: „*Jó lesz, ha hozzászokunk a gondolathoz, hogy én sosem fogok leérett-ségizni*”, melynek szerzője saját blogja (<http://azendislexiam.blogspot.hu/>) alapján, maga szerkesztette meg a kötetben található fejezetet. Ez a szöveg, a blog egészével együtt, pontos tükre annak a küzdelemnek, amit egy jó teljesítményre képes, ám tanulási zavarral küzdő fiatalnak az iskolai évek során meg kell vívnia (és mentálisan fel kell dolgoznia).

Kicsit bántottak is amiatt, hogy nem tudok rendesen olvasni, meg egy kicsit más voltam, mint ők. Ez megnyilvánult abban is, hogy például tesiórán csapatjátéknál én voltam az utolsó, akit a csapatba választottak. (18)

Azt hiszem, az írás nélkül nem éltem volna túl az általános iskolát. [...] Nekem így beleragadt az agyamba, hogy ez tök jó, hogy azt találom ki, ami nekem tetszik. Azóta is írok, bár változó, mikor mennyit. [...] Általánosban még nem volt gépem, vastag füzetekkel jártam. Beültem órára írni. Beültem következő órára folytatni. Beültem harmadik órára olvasni. Arról jegyeztek meg a tanárok, hogy ez ír és olvas. Ez nem csinál semmit, csak ír és olvas. (35-36)

Ahogy az interjúalanyok, úgy a válogatás is őszinte: van, ahol elkövetkezik a remény, a siker pillanata, s van, ahol a reményvesztettségben hagyjuk el hőshősöket, mert itt tart a történet épp. Így azután optimizmusra és pesszimizmusra egyszerre ad okot, fenntartva ezzel az olvasó lélekjelenlétét, aki így nem menekülhet sem a széplelkű segítő omnipotens, sem a borúlátó intellektüel lemondó pózába.

A Snétberger Központban jó zenét tanulok, elhitették, hogy van helyem a zenében, négy év alatt el is hittem. Az elején nem gondoltam volna, hogy vagyok olyan szinten, mint aki konzervatóriumban meg zeneiskolában tanul évekig, és vért izzad otthon gyakorolva, hogy egyszer majd a Müpában játszasson. Nekem egy év alatt megvolt (77)

Az idővel is valahogy olyan furcsán vagyok. Amióta a depresszióm van, csak az van a fejemben, csak az, amire rendesen tudok emlékezni. Az azelőtti életemre

már nem is. Csak a jelenben élek, csak itt és most. Így nincs múlt, mert nincsenek emlékeim, a jövő meg nagyon messze van. Már lennék ott, hogy öreg vagyok és meghalok. Már most elegendem van. Most meghalnék. Amikor majd nem kell semmit csinálnom, legyünk már ott... nyolc évig tanulni, utána dolgozni egész életemben, ki akar így élni?! (48)

Amikor nekem lesznek gyerekeim, én ide hozom majd őket, erre a játszótérre. Én már tisztában vagyok a telepí életvitellel, érted, ugyanúgy, ahogy a faterom is, szóval én már úgy fogom őket alaptól nevelni, hogy ez egy ilyen hely sajnos, de majd megszerettek itt lakni. Aki telepen nő fel, az teljesen más, mint aki felnő egy kertvárosi akármiben. Sokkal másabb... vagy akár vidéken. Tehát itt az embernek sokkal több élettapasztalata lesz, sokkal jobban tudja kezelni a konfliktusokat, mert itt minden nap vannak. (50-51)

A beszélgetésekből készült monológok elrejtik a kérdezőt, ám jelenléte végig érződik az erős, személyes, színes szövegekben (így, ilyen élénken, ennyire gazdag tartalommal csak értő, kíváncsi hallgatónak beszélünk). „*Hogy érzed magad?*” – kérdezi a szerző interjúalanyaitól a beszélgetés kezdetén, majd hogy „*Régebben is így volt ez?*” – tudtuk meg a könyvbemutatón, ahol fény derült arra is, hogy az interjú helyszínét mindig az alanyok határozták meg. Valamit sejteni enged ebből a kötet nulladik fejezete, ami még Kerényi Kata saját szavaival íródik: a hajógyár elhagyott üzemcsarnokában játszódó jelenet mondja el, hogyan jött létre a kérdező és a beszélő között az egymásra hangolódás.

– Szereted a régi épületeket? Mert akkor mutatok neked egy helyet... nincs megsz-e...[...] Kicsit aggódom, hogy ennyi volt az osztályfőnöki tekintélyemnek, annyira nem méltóságteljes egy másfél méter magas akadályon billegni másodpercekig, de nem szól egy szót sem, szerencsére. Sőt, a kerítésen lévő lyuknál már udvariasan széthajtogatja a kiálló drótokat, hogy kényelmesebben mászhassak be. Egy kapucnis pulcsis lovag. (7-8)

A tíz élettörténet-elbeszélés alapos szerkesztés, és a szöveget és a beszélőt egyszerre tisztelő gondozás után került a kötetbe. A szerző-szerkesztőnek sikerült eltalálnia azt a kényes egyensúlyt, ahol még nem érezzük a történeteket, a szövegeket stilizáltnak, ám mégis kellőképpen rendezett a forma ahhoz, hogy az eredetileg élőszóban és spontán elhangzott monológ befogadható legyen. S ahogy a beszélő halad a történetben, kifejezetten szuggesztív, vagy épp lírai szövegrészekkel találkozunk:

Amikor ilyen három-négy éves voltam, akkor vidéken laktunk. És olyan jól elvoltam, hogy fölvettem mamám óriási kék selyem hálóingét, és abban rohangásztam az udvaron, miközben nem létező lényekkel beszélgettem. (57)

Az írással is úgy vagyok, hogy minden úgy pereg a fejemben, mint ahogy filmeket látnék. És sok-sok film megy egyszerre. Mintha lenne legalább hat tévé, ami be van kapcsolva, és így folyamatos csíkban megy az összes. És van úgy, hogy írok és festek egyszerre. Ugyanaból a gondolatból jön össze, egy forrásból fakad az írás és festés, csak másként nyilvánul meg. Most az, hogy valakinek absztraktnak vagy alaktalannak, vagy értelmetlennek tűnik, amit én festek, az azért van, mert nem érti a gondolatomat.

De attól még annak van értelme, csak titkosan el van rejtve. (63)

Én nem kívánom senkinek, hogy élje át a Városligetben a padon alvást, eléggé félelmetes. Nem vagyok egy félős típus, de ott, esküszöm, rettegtem. Nem azért, hogy megvernek, vagy mit tudom én, hanem az, hogy kirabolnak. Hogy még azt a keveset is, ami nálam van, elveszik. Mondjuk a telefonomat. Azt el is vették, ellopták másnap. Nagyon gáz volt. És akkor így nem tudtam elhinni, hogy még van legalja, hogy még mindig van lefele út. (73)

Túlságosan tudok rajongani a barátaimért és a páromért. Féltékeny típus vagyok. De nagyon odaadó és őszinte. Félek a sötétben, a pókoktól, a darazsaktól, a magasságtól, az ügyintézésőtől, az agressziótól és a részeg emberektől. Félek attól, hogy amikor mély vízben úszom, akkor valami majd egyszer megfogja a lábam. Imádom a horrorfilmeket és mégis majdhogynem pityeregve nézem végig, mint valami ötéves. Jól tudok főzni és remekül sütök. Imádom az állatokat és szeretek másokon segíteni. Imádom a barátokat és mégis félek a csalódástól. Félek a magánytól. Részegen nagy a szám és kötekedek. Idegen társaságban zavarban vagyok és általában csendesen figyelem az eseményeket. Mindenben összefüggést keresek. Kisarkítok dolgokat, és nehezen fogadom el mások igazát. Szeretek úszni. Szeretem a meséket és a játékokat. A gyerekeimért pedig egyenesen ölök. (94)

A kötet szinte lehetetlen olvasmány. Mégis, talán jobb minden történet után megállni, értelmezni, felocsúdni, a saját helyünket a hasonló történetekben megkeresni. Túllépve a borzongásigény kielégítésén, felelősséggel.

Mezőtúr, egykori iskolaváros

A Kiss János úti óvoda

Évtizedek óta nem működő egykori alsó tagozat a Fóti úton

A katolikus iskola (az óvoda utolsó feléjét a sarki épületben végeztem, miután édesapámat ebbe a városba helyezték).